

Maa- ja metsätalousministeriö
Elintarvike- ja terveysosasto / kirjaamo
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO

12.11.2010

Asia: Hallituksen esitys laiksi elintarvikelain muuttamisesta
Viite: Lausuntopyyntö MMM033:00/2010; 22.10.2010

Pyydettyinä lausuntonaan Suomen Eläinlääkäriliitto ry toteaa seuraavaa:

Yleistä

Esityksen tavoite keventää yritysten hallinnollista taakkaa ja suunnata valvontaa riskiperusteisesti on kannatettava, mutta kaikilta osin Eläinlääkäriliitto ei yhdy esitettyihin keinoihin. Esityksessä valvonnan painopistettä siirretään ennaltaehkäisystä jälkivalvontaan, kun käytännössä pitäisi toimia juuri päinvastoin. Ennakkovalvonnassa on mahdollista toteuttaa toiminta lainsäädännön mukaisesti ja varmistaa hygieeninen tuotanto alusta alkaen ja täten on mahdollista välttää myös virheinvestointeja. Ennakkovalvonnan sisältöä voisi arvioida siten, että se olisi hallinnollisesti kevyempi menettely ja palvelisi nykykäytäntöä paremmin valvonnan vaikuttavuutta ja riskiperusteisuutta. Valvontaviranomaisten tulisi myös tarvittaessa ennakolta arvioida toiminta vähäriskiseksi.

Toimijalla tulee olla oikeus saada ohjeita elintarvikkeiden turvallisesta tuottamisesta ja lainsäädännön vaatimusten noudattamisesta niin ennen toiminnan aloittamista kuin sen aikana. Elintarvikevalvonnan ei pidä olla ristiriidassa elintarvikealan toimijan tavoitteiden kanssa, vaan elintarviketurvallisuus on myös toimijan etu.

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Esityksessä esitetään pienteurastamoiden valvonnan ja lihantarkastuksen siirtämistä valtion tehtäväksi. Esitys on tehty hallintokeskeisesti ja siinä on vaihtoehtoina esitetty valvonnan siirtämistä Eviralle tai aluehallintovirastolle. Malleista ei kuitenkaan ilmene, kuinka valvonta ja lihantarkastus käytännössä toteutetaan. Kuntiin ollaan parhaillaan perustamassa valvontaeläinlääkäriin virkoja, jotka hoitavat valtion valvontatehtäviä eläinsuojelun ja eläintautien osalta. Pienteurastamoiden valvonta tulisi järjestää vastaavalla tavalla. Tällä tavalla eläinlääkäri olisi yhden työnantajan palveluksessa ja valvonnan resurssit tulisivat kokonaisuudessaan hyödynnettyä yhteistoiminta-alueittain parhaalla mahdollisella tavalla.

Eläinlääkäriliitto ei kannata mallia, jossa valtio työllistäisi suoraan paikallisia viranomaisia. Tämä malli oli aikaisemmin käytössä eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnassa ja tästä kahden työnantajan mallista on juuri päästy eroon. Eläinlääkäriliitto ei myöskään näe järkevänä

valtion viranomaisten sijoittamista paikalliselle tasolle, koska pienteurastamoiden valvonta ei työllistä kokoaikaisia henkilöitä. Suoraan aluehallintovirastosta käsin tapahtuva valvonta ei liene realistista pienteurastamoiden hajanaisen sijainnin takia. Harvemmalle viranomaiselle osoitettu valvonta voisi lisätä valvonnan tasapuolisuutta, mutta lisäisi huomattavasti matkoihin käytettyä aikaa, eikä olisi toimijan kannalta suotavaa, koska lihan tarkastuksen saaminen toiminnan kannalta oikea-aikaisesti hankaloituisi entisestään. Pienteurastamoiden yhteydessä olevat leikkaamot jäisivät ilmeisesti kuitenkin kunnan viranomaisten valvottavaksi, joten saman toimijan tiloissa tapahtuva valvonta olisi tarkoituksenmukaista ohjata samalle viranomaiselle (vastaavasti kuten ensisaapumispaikkojen osalta). Eläinlääkäriliitto kuitenkin korostaa, että esityksestä ei ilmene kuinka valvonta käytännössä toteutetaan ja se olisi valvojien ja toimijoiden kannalta oleellisin asia.

Eläinlääkäriliitolla ei ole tarkkaa tilastoa lihan tarkastusmaksuista, mutta ilmeisesti suurimmat erot toimijalle aiheutuvista kustannuksista muodostuvat matkakustannuksista, jotka vaihtelevat paikkakunnittain. Toimijoiden tasapuolisen kohtelun kannalta olisi hyvä, että ainakin matkakustannuksia subventoitaisiin, jolloin toimija maksaisi ainoastaan valvonnasta. Eläinlääkäriliiton mielestä lihan tarkastuskustannuksia voidaan subventoida myös muilta osin. Maksuissa tulisi kuitenkin huomioida toimijasta johtuva mahdollinen valvonnan työllistävyys.

Esitys on jossain määrin ristiriitainen, koska sekä ensisaapumispaikkojen että pienteurastamoiden osalta tavoitteena on valvonnan kehittäminen ja maksujen kohtuullistaminen, mutta keinot ovat täysin päinvastaiset. Valvonnan kehittämisessä ensisijainen lähtökohta ei voi olla hallinnolliset muutokset, vaan kehittämistä pitäisi tehdä käytännön toiminnan lähtökohdista. Ensisaapumistoiminnan siirtäminen osaksi kunnallista elintarvikevalvontaa on sinänsä kannatettavaa.

Yksityiskohtaisia huomioita

6 a §

Eläinlääkäriliitto kannattaa valvonnan riskiperusteisuutta.

13 §

Eläinlääkäriliiton mielestä valvonnan painopisteen siirtäminen ennakkovalvonnasta jälkivalvontaan ei ole kannatettavaa, eikä ennakkohyväksynnästä tulisi ainakaan esitetystä laajuudessa luopua. Painopisteen siirtäminen ei myöskään välttämättä vapauttaisi valvonnan resursseja, koska todennäköisesti resursseja vaadittaisiin vastaavasti enemmän jälkivalvonnassa. Sen sijaan hyväksymismenettelyn sisältöä voisi arvioida, mikäli toimijat kokevat käytännön raskaaksi. Ennakkohyväksynnän tavoitteena tulee olla nimenomaan toiminnan lainmukaisuuden valvominen ennen toiminnan aloittamista. Jälkikäteen muutosten tekeminen on usein hankalampaa, kalliimpaa ja hitaampaa, joten ennakkohyväksyntä on myös toimijan etu.

13 § 5 mom.

Koulujen myyjäisistä yms. ei ole tarpeen tehdä ilmoitusta, mutta yksityisen henkilön kotonaan harjoittama elintarvikkeiden käsitteleminen ja kaupan saattaminen tulisi olla ilmoituksenvaraista.

21 §

Eläinlääkäriliiton mielestä velvoite julkistaa elintarvikevalvonnan tulokset on periaatteessa kannatettava ja uskoo, että julkisuus voi osaltaan lisätä valvonnan vaikuttavuutta. Ennen täytäntöönpanoa tulee kuitenkin varmistua siitä, että toimijoita kohdellaan tasapuolisesti ja

kuluttajille tuotetaan oleellista tietoa. Mikäli julkistaminen aiheuttaa epäselviä tilanteita, voi myös kuluttajien saama viesti valvontatiedoista olla epäselvä.

Omaavontasuunnitelma

Eläinlääkäriliiton mielestä omaavontasuunnitelmien hyväksymisestä ei tule luopua. Ennakkohyväksynnän ansiosta omaavontasuunnitelmien taso on parantunut ja joissain tapauksissa toimija on tässä vaiheessa saanut hyvinkin oleellista tietoa hygieenisistä toimintatavoista. Sen sijaan omaavontasuunnitelmien sisältöä tulee tarkastella uudestaan erityisesti pienimuotoisen ja vähäriskisen toiminnan osalta. Perusasiat hygieenisessä tuotantotavassa tulee olla kunnossa, mutta liialliset vaatimukset saattavat tehdä valvonnasta vain byrokraattisen toimenpiteen. Esityksen perustelussa todetaan, että hyväksytyä omaavontasuunnitelmaa ei helposti muuteta, vaikka tämä olisi tarkoituksenmukaista. Eläinlääkäriliiton mielestä valvonnan yhteydessä toimijoiden tietoon pitää saattaa, että omaavontasuunnitelma ei ole kertaalleen tehtynä ja hyväksyttynä lopullisesti valmis, mikäli tämä on toimijalle epäselvää.

22 §

Eläinlääkäriliiton mielestä on kannatettavaa, että raakamaitoa ei voi toimittaa tilan ulkopuolella myytäväksi ilman, että maidon käsittely tapahtuu hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa.

49 §

Eläinlääkäriliitto kannattaa täsmennystä opiskelijoiden tarkastusoikeudesta harjoittelun aikana.

Sanna Hellström
puheenjohtaja

Mika Leppinen
toiminnanjohtaja